Встановлено, що сорт 'Спокуса' відзначається найбільш вираженим вегетативним розвитком та інтенсивним типом галуження, що дозволяє йому формувати потужний асиміляційний апарат. Проте тривалий період цвітіння цього сорту призводить до того, що насіння нижнього ярусу суттєво переважає насіння верхніх порядків за рівнем виповненості та вмістом білка.

На противагу йому, сорт 'Іванна' виявився найбільш придатним для сучасних інтенсивних технологій завдяки компактному морфотипу та обмеженому утворенню бічних пагонів. Це забезпечує синхронне проходження етапів органогенезу, внаслідок чого насіння дозріває практично одночасно, мінімізуючи технологічні втрати та фізіологічну різноякісність. Таким чином, 'Іванна' демонструє найвищу стабільність морфометричних показників насінин у межах однієї рослини. Сорт 'Янтар' виділяється серед інших генотипів за показниками великоплідності, формуючи насіння з високою товарною привабливістю та значною масою 1000 насінин. Його біологічною особливістю є формування міцного стебла, що запобігає вилляганню навіть за умов надмірного зволоження у період наливу.

Кореляційний аналіз підтвердив, що для сорту 'Спокуса' характерна пряма залежність між рівнем зволоження та тривалістю наливу зерна, тоді як 'Іванна' демонструє вищу генетичну детермінованість строків дозрівання незалежно від зовнішніх факторів. Загальна оцінка генотипів вказує на те, що диференціація насіння за ярусами є найбільш критичною для високорослих форм, тоді як компактні зернові сорти забезпечують отримання більш однорідної за біологічними показниками продукції.

Таким чином, сортова специфіка чини посівної визначає не лише рівень врожайності, а й ступінь гетерогенності насіннєвого матеріалу. Найбільш адаптивним та технологічним за показником вирівняності насіння виявився сорт 'Іванна', тоді як сорт 'Спокуса' доцільно використовувати як високоврожайний генотип з інтенсивним типом розвитку. Врахування фактору різноякісності при підготовці посівного матеріалу дозволяє підвищити польову схожість на 10–15% та забезпечити стабільність агрофітоценозів чини.

УДК 633.111.1«324»631.53.01
Дергачов О. Л.*, канд. с.-г. наук, провідний науковий співробітник відділу насінництва та агротехнологій
Кавунець В. П., канд. с.-г. наук, провідний науковий співробітник відділу насінництва та агротехнологій
Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України
*e-mail: adergachev012@gmail.com

ВПЛИВ ПРОТРУЮВАННЯ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ І БІОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Високоефективним хімічним захистом зернових культур від хвороб є протруювання насіння сучасними препаратами. Це дає змогу знезаразити насіння від зовнішньої і внутрішньої інфекції, захистити його і проростки від пліснявих та інших хвороб, збудники яких знаходяться у ґрунті, а також послабити негативну дію мікропошкодження насіння за рахунок активації його захисних властивостей і запобігти розвитку патогенів. Особливо цінні ті протруйники, які підвищують посівні якості насіння і одночасно захищають рослини від хвороб та шкідників.

Метою досліджень у 2025 р. було вивчення комплексної дії припосівного протруєння насіння сортів пшениці м'якої озимої контактно-системним двокомпонентним протруйником Грінфорт Стар, 1,5 л/т (д. р. флудиоксоніл, 18,75 г/л + ципроконазол, 6,25 г/л).

Об'єктом досліджень було добазове (Р-1) насіння 5-ти сортів пшениці озимої: 'МІП Аеліта', 'МІП Валенсія', 'МІП Відзнака', 'МІП Феерія', 'МІП Фортуна' (насіння, вирощене після попередника сої за однакової технології). Основні показники посівних якостей у насіння без протруювання і після його проведення визначали згідно ДСТУ 4138–2002.

Відмічено, що маса 1000 насінин у сорту 'МІП Аеліта' становила 48,0 г, 'МІП Валенсія' – 44,6 г, 'МІП Відзнака' – 46,0 г, 'МІП Феерія' – 47,0 г, 'МІП Фортуна' – 47,4 г.

Активність наклювування насіння без протруювання в середньому становила 83% (мах 85%– min 77%), енергія проростання – 94% (мах 96% – min 90%), лабораторна схожість – 95,0% (мах 96% – min 93%), а після обробки 89% (мах 98% – min 80%); 97% (мах 99% – min 95%) та 98% (мах 99% – min 97%) відповідно.

При визначенні довжини колеоптиля при проростанні насіння виявили суттєву сортову відмінність. Так, у непротруєного насіння сорту 'МІП Аеліта' довжина колеоптиля становила 6,1 см, а у протруєного – 3,8 см, у 'МІП Валенсія – 4,1 і 2,0 см, у 'МІП Відзнака' – 5,5 і 2,9 см, у 'МІП Феерія' – 4,4 і 2,4 см, у 'МІП Фортуна' –7,0 і 4,3 см відповідно.

Також встановлено незначне збільшення довжини зародкових корінців у протруєного насіння на 0,1–0,4 см.

Зменшення довжини колеоптиля у протруєного насіння необхідно враховувати при встановленні оптимальної глибини при його загортання. Одержані дані дають підставу стверджувати про доцільність застосування цього препарату для протруювання насіннєвого матеріалу.